

Beletristica, sciintie, arte, viétia sociala, moda.

<p>Pest'a Domineca 7/19 sept.</p>	<p>Va esi in fia-care domineca, cu portrete si alte ilustratiuni. In fia-care anu prenumerrantii capeta dóne tablouri pompóse.</p>	<p>Pretulu pentru Austri'a pe jul.-dec. 4 fl. pentru tablou 80 cr. Pentru Romani'a pe jul.-dec. unu galbeanu, pentru tablou trei sfanti.</p>	<p>Nr. 36.</p>	<p>Cancelari'a redactiunii Strat'a lui Leopoldu Nr. 33, unde sunt a se adresá manuscriptele si banii de prenumerratiune.</p>	<p>Prenumeratiunile se potu face la tóte postele. Pentru Romani'a in librari'a dloru Socecu et comp. in Bucuresci.</p>	<p>Anulu V. 1869.</p>
--	--	--	----------------------------------	--	--	--

Icónele religiose si natiunale.

I.

Ene'a, candu a plecatu din Troi'a, a dusu cu sine si „penati“ icóne de diei in Itali'a, si aceste s'au pastratu in cetatea Laviniu (numita cetatea penatiloru) din Alba Long'a, si pe urma in Rom'a unde penatii mai tardíu arsera.

Aceste icóne erau dieii de casa a lui Anchise, tat'a, lui Ene'a.

Pe atunci romanii vechi inca aveau asemene diei de casa, sub numele „lari“ despre carii se credea, cá aducu fericire si pace in viétia familiara, si penatii se primira între larii romaniloru.

Acesti lari erau: 1) Diei de origine, si anume pruncii lui Mercuriu si a Larei. Eráu intipuiti ca si prunci cu toga sufucata, si in mani cu cornu de beutu. 2) Ómenii indieiti, p. e. Romulu (Quirinu) Iuliu Cesare, Octavianu Augustu etc. Acestia, precum si dieii nu aveau numai icóne, ci si chipuri cioplite, la seraci din lemnu si céra, la cetatieni din pétra si arama, la cei avuti din argintu si auru. 3) Sufletele repausatiloru parinti si stramosi, ca si genii de casa, diei familiari.

Loculu penatiloru eráu in (penu) camar'a cu mancári, loculu lariloru eráu pe vétra — unde li ardea focu — séu inchili'a de dormitu, éra cei mai avuti aveau anume o chilia „larariu“ pentru lari. Demnitarii mai innalti si domnitorii aveau

câte dóne lararie, asié imperatulu Alesandru Severu, unulu pentru larii de clas'a prima, unde eráu si Abrahamu si Cristu, si altulu pentru cei de clas'a a dóu'a, unde eráu Plato, Cicero, Virgilu etc. Icónele parintiloru si stramosiloru se tieneau deosebi in Atriu, partea de frunte a casei, unde se primiau amicii.

II.

Éta ací inceputulu si datin'a la stramosii romani, de a venerá pe diei, barbati mari, si parinti ca si pe diei de casa, prin icóne si figuri cioplite.

Cu apesarea paganismului, si latírea crestinetátii, chipurile cioplite au peritu din casele romaniloru. In Itali'a s'a mai sustienutu, pentru cá biserica catolica — nepotendu sterge tóte urmele paganismului — inca a sustienutu chipuri cioplite, punendu in loculu lui Iupiter pe Adamu si altii, éra in oriente, de carea s'a tienutu si Daci'a, in tóte s'au inlocuitu numai icónele. Acést'a e totu-de-odata si caus'a, cá la noi a cadíutu cu totulu artea sculpturei, carea in 2 seculi eráu in flóre in Daci'a.

Stramosii nostri crestini, in loculu atátoru diei de casa au introdusu icónele sante religiose, deosebi scene din viétia lui Cristu, si in loculu stramosiloru familiei, au introdusu icónele santíloru, dupa numele unuí'a din stramosi, carele a avutu de patronu pe atare santú, de regula dupa

numele seu, si a remasu din neamu in neamu de patronulu familiei.

Innaintea acestoru icóne sante, in dñele de sèrbare a loru, se aprindu, candele de oleu, séu lumine de céra, precum se aprindea foculu innaintea icóneloru lariloru, încátu de funu, se numiau „fumóse.“

Aceste unice icóne au devenitu larariulu romaniloru.

Pietatea, fanatismulu boieriloru si altoru avuti din evulu mediu i-a indemnatu ca sè-si faca larariu religiosu, si au urmatu de si-a facutu biserica, capela din o chilia a palatulu loru, séu langa palatu, totu pe acelu intravilanu.

Inse larariulu natiunalu, ce erá la stravechii romani, a barbatiloru indieiti, Romulu, Augustu etc. — a lui Traianu, Geliu, Dragosiu etc. a incetatu cu totul. Fanatismulu a innecatu natiunalitatea.

Icónele unoru domnitori romani de regula din intemplare au remasu pentru posteritate, prin edificarea unoru biserice, ca si a fundatoriloru, séu in unele familie de domnitori; — éra icónele atátoru barbati mari, pe carii poporulu i-a potutu a-i indiei, si primí între diei de casa, nu s'au facutu, si nu se afla, si poporulu nu a potutu a-i venerá nici între larii de casa, decú între cei publici!

A fostu timpulu decaderii natiunalitáti romane!

III.

Astadi viámu in epoc'a renascerii romanismului.

Sè ni renfintiámu larariele nóstre natiunali! Lararie publice si private!

In cele publice, adeca in musee — sè procurámu cu spese publice portretele domnitoriloru si barbatiloru mari romani din trecutu, depinse cu arte.

In cele private, adeca in casele nóstre — dupa potintiele nóstre — sè punemu portretele domnitoriloru si altoru barbati romani, cari s'au facutu larii, genii aperiatori a-i natiunalitáti romane.

Amu intardiátu cu seculi de alte natiuni, si in redesteptarea nóstra amu aflatu lumea asié de innaintata, încátu noi, ca sè ne tienemu de ea, trebuie sè facemu multe si pe multe terene pentru onórea nóstra publica natiunala, si fiacarea familia romana pentru sine.

Din aceste motive, nu am destule cuvinte de a laudá zelulu si scopulu natiunalu pentru edarea portreteloru lui Mihaiu Vitézu, Dragosiu, si altoru barbati renumiti, ca familiiele romane sè le póta avé in larariulu loru, pentru edarea

icóneloru natiunale, si a Panteonului romanu. Asiu crede, cá portretulu lui Traianu ar trebuí edatu in formatu mai micu, si impartítu cu miile de esemplarie.

Icónele sunt o istoria vía, ce face impresiune a supra animei; ele ni aducu sufletele barbatiloru nostri innaintea sufleteloru nóstre, si prin ele legámu trecutul cu presintele si viitoriulu. Ele au influintia a supra tineriloru, li desvólta zelulu natiunalu, ca si cele religióse celu religiosu.

Icónele sunt o caracteristica a fiacarii familie, pentru natiunalitatea si religiunea sa, din icónele din casa vedi zelulu familiei.

Cercati in casele mai multoru familie, si ve veti convinge; icónele din casa vi vá aretá caracterulu natiunalu si religionariu alu barbatului.

La adevirati natiunalisti veti aflá icóne natiunale, si puse in loculu de frunte a casei; la cei slabi, câte un'a, si in coturi; la cei rei si misiei — carora numai li place sè mance dupa numele romanu — nu veti aflá nici un'a natiunala, si abié si religiunaria, ci icónele loru voru fi cosmopolite, séu politice, ce le schimba asié precum se schimba si lumea, cá-ci ei n'au nici natiune, nici religiune, ci numai stomacu.

At. Marienescu.

Flori vescedite.

I.

dese ori in nópte,
Candu lumea dórme linu,
Te chiámu cu blande sípte:
Ah, vino scumpa, vin'!

Dar vócea-mi chiamatória
Resuna in pustfi;
Si viersu la lacrimióre,
Cá-ci tu nu poti sè víi.

Nu poti sè víi la mine,
Cá-ci mórtea te-a rapitu;
Si scotu mereu suspine,
Si plangu necontentu.

Suspine, lacrimióre,
De s'aru preface 'n noru:
N'amu mai vedé noi sóre
Pe ceriulu iubitoriu!

II.

Adi e anulu, in gradina
Sub unu falnicu, mandru teiu,
In o séra dulce, lina,
Me uitam in ochii ei.

Adi e anulu, candu la luna
Noi pluteamu in raiu cerescu,
Si juraramu dimpreuna:
Eu pe tine te iubescu!

Adi e anulu, candu mi-dîse:
Eu voiu fi mirés'a ta!
Si candu gur'a-mi i sioptise:
Peste-uru anu ne-omu cununá!

Adi e anulu! Si acuma?
Fericirea mea s'a frantu,
Si s'a nimicitu ca spum'a,
Câ-ci ea zace in mormentu.

III.

Avutii au margele,
Si regii au comori;
Si eu strivitu de gele
Am unu buchetu de flori.

Trei fire mititele,
Atât'a-e totu ce-am eu;
Dar cu comori, margele
Nu 'nschimbu buchetulu meu.

Unu firu e o vióra, —
De-atunce e a mea,
Candu pentru prima-óra
Vorbii la flori cu ea.

Cealalta scumpa flóre
E o nu-me-uitá;
Candu mi-a juratu amóre
Mi-o dede man'a sa.

Si-a trei'a florica,
Unu rosmarinu plapandu,
Ce sinulu mi-lu despica,
E de pe-alu ei — mormentu.

Iosifu Vulcanu.

O regina de diece zile.

(Schitia istorica.)

Lady Jane Grey, stranepót'a lui Henricu alu VII. regele Angliei, erá deja de la alu siepte-spre-diecele anu alu vietiei sale, maritata cu Lordulu Guilford Dudley, pe care lu-iubiá cu tóta tinereti'a si cu care ea ducea o viétia pré fericita pe bunulu lui Sion House. Dins'a erá o dama de unu aspectu fôrte gratîosu; amabila, modesta si fôrte culta. Ea cetea clasicii elini si romani si erá neinteresata de ocupatiunile in netrebnica pierdere de timpu a secului seu si a po-

sitiunii sale, si se ofería cu totulu meditatiunii si studiiloru. Astfelu ea in liniscit'a ei fericire ajunsese alu optu-spre-diecele anu, candu mori regele tineru de atuncea alu Angliei Eduardu VI.

Erá la anulu 1553 si sor'a lui, fic'a lui Henricu VIII, Mari'a cea catolica, mai tardfu supranumita „Mari'a cea crunta“, avea sê se urce pe tronulu vacantu. Inse o partita ambitîosa, in acarei frunte stá socrulu Janei, ducele de Northumberland, nu voiá sê recunósca dreptulu ereditariu alu Mariei, si spre a-si ajunge scopulu se folosiau de tener'a Lady, care de parte de sgomotulu lumei, necunoscuta cu pericolós'a intreprindere in care ea avea sê jóce o rola atátu de trista, multiamita cu modest'a ei positiune, traíá între cartile ei. Ea nu avea nici o presimtîre, câ pecandu arborii inaintea ferestrei i i-siopteau nisce secrete, cari numai ea le intielegea, si pecandu zefirii i sarutau nobilii ei carmeni, câ numele ei este strigatu pe stradele Londrei si câ eroldii între sunete de trompe o proclamau de regina.

Deputatiunea veni sê-i anuntie si sê-i gratuleze ca regina, o aflá cufundata in cartea lui Platone „Despre nemorirea spiritului.“ Anim'a ei, care nu cunoscea alta pasiune decâtu aceea pentru literatura si care erá plina de unu amoru fragedu pentru sotiulu ei, nu se deschisese nici odata ambitiunii, si scirea, câ ea avé sê schimbe liniscit'a locuintia de tíera cu tronulu Angliei i, stórse lacrimi. Ea resistá cu tóta forti'a a primí unu daru atátu de pretîosu. Ea pleadá pentru mai justulu dreptu alu matusiei sale Mari'a si dîse, câ ea prefera a remané in acelu rangulu in care fu nascuta. Dara constrinsa de socrulu, tatalu si consotiulu ei, in fine cu anim'a rupta, ea consimtí a primí; ea si-luà adio de la cartîle, de la fericirea si de la viétia ei.

Regin'a Mari'a suprimá revolt'a si Jane Grey dupa ce fuse diece zile regina, fu prinsá dinpreuna cu sotiulu si cu partisanii ei si condamnata la mórte.

Ca prinsoniera a statului ea fu adusa in Tower si inchisa in chili'a turnului Beauchamp, care si astadi se mai póte vedé. La dins'a conduce o scara de piétra si prin usie grele de lemnu de stejaru, ajunge cine-va in camer'a „Ladi Janei.“ Este rece si pustiu acolo; fôrte raru sufla prin una din ferestre aerulu curatu si numai din curiositate strainulu calca pe lespedíle de piétra ale padimentului. In parete inse zaresce cine-va sculpatu cu o mana tare si chiara, ca si candu s'ar fi scrisu numai ieri, ambele nume „Dudley si Jane“, si de desub numerulu anului

„1554“ care a fostu acel'a alu tragicei loru morti. Absorbitu stâ caletoriulu si contempléza aceste dóue nume ale unui parete de prinsóre, inaintea acestei petre sepulcrale ale unui amoru, care abié zimbì unu momentu, si apoi se stinse.

Aice langesì nenorocit'a parechia mai unu anu. Northumberland, tat'a Lordului Dudley fu deja decapitatu in 22 aug. 1553 in Tower-Hill; este pré probabilu, câ regin'a Mari'a avea de cugetu sê crutie tener'a viétia a consangeni-loru ei. Dara adese cursulu eveniminteloru este mai puternicu, decâtu decisiunile regiloru. La anulu 1554, erupse de nou o revolta, care éراسi scrise pe stindardele sale inocentulu nume alu Lady Janei. Si acést'a a dóua revolta fu suprimata; dara si ordinulu fu datu, ca fara intar-dinare sê realizeze sentinti'a de mórte a supra Lordului Dudley si a consórtei sale.

Acuma ambii fura despartîti, si Jane remase singura in singuratic'a prinsóre. Ea acuma nu mai posedea nimica, decâtu acele dóue nume, pe care man'a lui Dudley le scrise pe parete, unu pulpitu cu nisce carti in folio si o mandolina, ce acuma stá muta radiemata de parete.

In diu'a supliciului loru comunu, care érá diu'a de 12 febr. 1554. Lordulu Dudley, dorì sê o mai védia inca odata. Dara ea nu primì acést'a, ci díse sê i-spuna: câ dorerea ce ar încercá la despartîrea loru i-ar rapí spiritului loru aceea firimitate, ce o cere de la dinsi finitulu ce se apropia. Despartîrea loru, díse ea, dura numai unu momentu, intrunirea loru inse va fi eterna acolo unde nu este mórte, desamagire si fatalitate.

La inceputu se decise ca pe Lady Jane si pe Lordulu Dudley sê-i decapiteze de odata pe acela-si esiafodu inaintea Towerului. Dara consiliulu de statu, care se temea de impresiunea ce o ar poté esercea a supra masei poporului juneti'a, frumseti'a, inocenti'a si nobiliti'a Janei, schimbà ordindulu astfelu, ca Dudley sê fia decapitatu mai antâiu in Tower-Hill si dupa aceea Jane in launtrulu curtii din Tower.

Cu rogaciune si intre preparative pióse jun'a suferinda asteptá fatal'a óra. De odata campanel'a de la St. Petru in Tower sunà. Lady Jane merse la feréstra, deschise o aripa, ce constá din mai multe ochiuri imbracate cu plumbu, si de jumetate ingenunchiata pe inaltulu scaunu priviá in josu. Atunci consotiulu ei érá condusu la loculu supliciului. De pe feréstra ea i mai dete unu semnu de aducere a minte si salutarea ei, rogatiunea ei si lacrimile ei lu-acompaniá pana la esiafodu. Ea ingenunchiá si se rogà inca multu timpu inaintea ferestrei deschise, pana a

vení constabilulu Towerului pentru ca sê o chiamo si pe ea la ultimulu ei mersu. Trei scurte sunete de campana i-spusera, câ acelu capu cu bucle blonde si brune pe care l'au iubitulu atâtu de multu, a caditu de pe corpu; dara cu orgoliu audí ea de la constabilulu, nobilulu Sir John Gay, câ Dudley a suportatu mórtea cu sange rece si cu linisce.

Sir John i-cerù unu suveniru; ea i-dete cartea ei de rogatiune, pe acarei primefoi scrise; câ justiti'a omenésca a fostu incontra corpului lui Dudley, dara câ grati'a lui Domnedieu va fi cu sufletulu lui; si câ déca gresiél'a ei a meritatu pedépsa, totu-si póte junéti'a ei va contá la agratiare si câ Domnedieu si posteritatea sê le fia nisce judecatori mai blandi decâtu contemporanii.

Candu ei sosira in curtea Towerului, campanel'a de la St. Petru sunà éراسi: de astadata pentru ea in sa-si, si unu negru sicriu se reintórcea de la Tower-Hill. Intr'insulu érá espiratulu cadavru alu sotiului ei. Ea lu-vedea ducéndu-lu pe dinaintea ei, dara remase firma.

— O Guilford, Guilford! eschiamà ea, trecutul care l'ai gustatu si care lu-voiu gustá eu acuma, nu este atâtu de amaru, pentru ca acuma carnea mea sê tremure de dinsulu: nu este nimica in comparatiune cu serbarea ce o vomu tiené astadi in ceriu.

Si astufeliu ea inaintà spre cruntulu esiafodu. Candu gâdele voiá sê-i ajute la desbracare, lu-rogà sê nu o atinga, si sê întórse câtra ambele ei servitórie, cari i luara cârp'a de la gâtu. Dupa aceea esecutorulu i díse sê calce pe paie. Ea calcà si i díse totu de-odata cu o vóce imploratória. „Te rogu, fâ curendu.“ Ingenunchiandu se mai întórse inca odata si díse:

— Asié dara, câ nu mi lu-veti taiá josu pana ce nu me voiu fi asiediatu acolo?

— Nu madama! fu respunsulu. Dupa aceea si-legà cârp'a pe ochi, cautà butuculu cu manile, si-intinse corpu pe elu si eschiamà:

— Domnedieule! in manile tale mi-dau sufletulu. . . .“

Fierulu cadu si Lady Jane éراسi érá intrunita cu iubitulu ei in ceriu.

Astu-feliu de dorerosu si sfasiatoriu de anima si-terminà viéti'a acést'a femeia, carea fu cea mai nobila, cea mai frumósa si mai inocenta, ce a siediatu vre odata pe tronulu Angliei. Ei i se cuvinu lacrimile nóstre, câ-ci ea cadu ca victima a unoru pasiuni, de cari ea nu nutriá nici câtu de putînu in nobil'a ei anima.

I. G. Baritiu.

Capriór'a

(Dupa Uhland.)

Dup'o mandra caprióra
Fuge-unu falnicu venatoriu ;
Si 'ntalnesce o fecióra
Ca unu crinu farmecatoriu.

Dóra si-a ranitu piciorulu ?
Séu potcív'a i-a cadiutu ?
Ce sta calulu ? si feciorulu
Nu se misca, ce-a vediutu ?

Fuge mandr'a caprióra
Preste campuri, ne'ncetatu.
Stai nebuna sorióra
Venatoriulu te-a uitatu !

S. Botizanu.

DESPRE ROMANI.

(De Michelet.)

Suntemu unu poporu cu totulu june; suntemu in primele dîle ale deşteptării. Velulu in-tunerecului si cu dinsulu legaturile neseaparabile si funeste ale servitutii acoperu inca cea mai mare parte a corpului nostru natiunalu. Fiacare din noi are o detoria santa de a lucrá in cerculu seu de activitate la marea opera ce avemu inaintea nóstra. Sê nu stâmu cu manile in sinu, sê nu ne reafundâmu in letargia; sê fimu activi, sê ne cultivâmu pre noi insine si sê invetiâmu pre aceia ce sciu mai pucinu decâtu noi. Intr'aceea inse nu va fi reu sê ascultâmu ce vorbesce lumea despre noi. Dorere! despre noi se vorbesce fôrte pucinu; martiriulu seculariu alu poporului nostru, nedreptâtile si suferintiele nóstre presinte sunt inca mai necunoscute inaintea popóreloru civilisate. Noi n'amu potutu, séu mai bine n'amu sciutu pana acum a ne aপরঁ caus'a nóstra la tribunalulu opiniunii publice a Europei, a o aপরঁ cu cuventulu cu fapt'a, si cu tóte midilócele permise si dictate de justiti'a eterna; acést'a e caus'a câ si câtu s'a vorbitu pana acum despre noi, s'a vorbitu mai multu reu decâtu bine; si cei mai multi séu nu ne-au cunoscutu si nu ne cunoscú, séu ne trecu sub despretiulu tacerei.

Sunt inse si ómeni nobili, neinteresati, amici ai dreptâtii, cari au sacrificatu câte unu momentu din viétii lorú pentru a se ocupá de noi. Pe acestia i aflâmu mai alesu pîntre fratii nostri din occidente.

Credemu a face unu bine impartasîndu aici onor. publicu romanu si mai alesu secului frumosu câte-va pasagie din scrierile celebrului Michelet, ce acestu poeticu si profundu autoriu scrisese despre Romani'a in 1848, despre revolutiunea din principatele dunarene.

Lasâmu sê urmeze testulu.

Popóre a le Occidentului, cari de atât'a timpu, departe de barbaria, cultivati artile pacei, pastrati totu-de-un'a o suvenire recunoscátória natiuniloru orientale, cari asiediate la frontierele Europei v'au acoperitu si v'au preservatu de diluviulu tartaru, de armatele Turciloru si ale Rusiloru; nu uitati totu ce detoriti Ungariei, Poloniei si nefericitei Romanie.

Aceste popóre au opritu adeseori pe barbari, adeseori i-au ostenitu. Invinsi chiar, ei v'au salvatu si atunci, nimicindu furi'a inamiciloru lui Ddieu prin suferintia.

Cum voiu numí eu pe Romani si tiér'a lorú? Natiunea sacrificata! Ungari'a, Poloni'a, au

avutu celu pucinu glori'a suferintieloru lorú, numele lorú au resunatu peste totu pamentulu. Popórele Danubiului de josu de abié au castigatu interesulu Europei.

Optu milióne de ómeni*) de aceea-si limba, de aceea-si rasa, un'a din marile natiuni ale lumiei, treceau neobservati! Pentru ce? Acest'a este fundamentulu nefericirei lorú; batuti d'o mare uragiósa a sute de popóre diverse, schimbandu neincetatu stapanii, osteneau atentiunea, turburau vederea prin mobilitatea lorú aparenta. Virtegiulu considera istori'a lorú, ca si cale-toriulu, care asiediatu pe marginea Dunarei, contemplandu cursulu seu oragiosu, ar voi sê-si ficseze ochii, sê cuprinda, sê numere undele ce se urca neincetatu unele preste altele, dar care descuragiatu si-intórce ochii caindu-se de munc'a sa nefolosítória.

Und'a se schimba neincetatu, fundulu nu se schimba. Romani'a de la Trajanu pana la noi a remasu credintiósa sie inse-si, nestramutata in geniulu seu primitivu. Natiune nascuta pentru a suferí, natura a inzestrat'o cu dóue lucruri; ce o facu sê dureze: rabdarea si elasticitatea. Totu-de-un'a incovoaiata, ea totu-de-una se reinaltia. N'o comparati monuminteloru romane ce brasdéza tiér'a sa; ea este resistenti'a ins'a-si, resistinti'a fôrte si vinjósá a iezaturilorú — unde se frange oceanulu; ar fi dusu in calea sa iezaturi de granitu.

Fondulu acestei resistintie nu este adoptiunea sombra a reului, nici tristulu fanaticismu de peste Danubiu pentru o alta viétia, acést'a mórte a animei, care a sterilisatu lumea musulmana: nu, acest'a e unu principiu, o credintia viua, amorulu obstinatu alu trecutului, dulcea alipire de acést'a patria nefericita, pe care o iubescú cu atâtu mai multu, cu câtu e mai nenocita. Romanulu n'o parasescú nici odata, decâtu pentru a revení. Elu pastréza neschimbatu totu ce-i vine de la parintii sei, vestminte, moravuri limba, si mai alesu acestu mare nume: Romanu! Nobletia in adevéru evidenta. Limb'a lorú este intréga latina. Cum se póte vedé fôrte bine ei sunt fratii Italiei si Franciei. O conformitate de mirare e câ mai multe din lunile romane au nume analóge cu acele din calendariulu nostru republicanu. Maiu se numescú la ei Florialu; optomvre brumarelu, séu brumariulu micu; noemvre brumariu, séu brumariu mare. Geniulu laboriosu alu legiuniloru paciente cari au acoperitu lumea cu lucrârile lorú, traiescú inca in acésta mare

*) Aici D. Michelet, póte din nebagare de sama-trece cu vedere pe Romanii de peste Dunare.

colonia a imperiului. Colonulu italianu s'a inso-
ratu cu fic'a si sor'a Danubiului; inse elu e pri-
mulu elementu ce domnesce in acestu amestecu.
Déca Romanulu n'are inspiratiunea furi'a ungu-
résca, elu are constanti'a, obstinatiunea (cerbi-
cea) legiuniloru antice. E unu proverbiu romanu,
(demnu de Roma) „Dâ, pe mórte!“

Suferintiele neaudíte ale acestui poporu,
schimbârile cele dure si brusce mai alesu cari
au turburatu destinele sale, de abié au permis
poesiei sale a-si luá sborulu. Pentru arte elu a
avutu suspinele sale, melodii miscatórie si de o
gratia melancolica. Ca ori care poporu de ori-
gine italiana e simtîtoriu pentru colóre. Biseri-
cele, mai alesu la Romanii transilvani, sunt tóte
zugravite, de man'a zugraviloru tierani. Paturile
loru sunt zugravite, scaunele, si jugulu boileru
loru asemene. Lad'a, care o duce fét'a candu
se marita, tunic'a eleganta pe care o brodéza ea
insa-si, oferu in ornamentele loru zugravite cea
mai manifesta asemenare cu mosaicele cele ve-
chi romane.

Salturile séu dantiurile loru sunt asemea
romane, jocurile loru sunt acele ale anticítâti.
Elu este unu poporu elegantu, cu o elocutiune usió-
ra, si care vorbesce de minune. Nici o diferintia
de idioma între tieranu si literatu; *) a dîce ade-
verulu, e ca si in Itali'a, nu se afla poporu, séu
de voiesci astufeliu, eleganti'a si distinctiunea se
afla mai alesu la tíera, in campie. — Unulu din
amicii mei, nascutu francesu, unguru de anima,
nici decum suspectu de partialitate pentru Ro-
mani, aflà la dinsii (in Transilvani'a) nu sciu ce
din pastorii lui Virgiliu.

Moravurile loru sunt fórte usióre, si inca
póte pré multu. Acésta e adeveratu, celu pu-
cinu, despre orasie, in specie despre capitale,
amestecatura de straini corupti. Ci poti dîce că
nu se afla unu poporu mai bunu, nici mai ama-
bilu, care nu se plange nici odata, care multiu-
mesce totu-de-una ori ce ai face pentru ei. Blan-
déti'a, fragedímea animei romane, se revela in
limb'a loru, plina de diminutive gratfóse magu-
litórie. Aceste se vedu inca mai bine in faptele,
in viét'i'a loru comuna. Se comitu fórte pucine

crime in Romani'a, si pedéps'a de mórte a po-
tutu fi stérsa de multu. Nici odata, câtu a fostu
aplicata acést'a pedépsa, nu s'au potutu aflá câ-
lei (hoheri) între poporu, au trebuitu a sê chia-
má straini.

Amabil'a loru ospitalitate cuprinde, cauta,
previne pe necunoscutu. In mai multe tinuturi
romane, au miscatoriulu obicei de apune la
marginea drumului vase pline de apa pentru
caletoriulu ce s'ar intimplá sê tréca. Intrati in-
tr'o casa tieranésca, o frumósa femeia care tórce
vine numai decátu inaintea vóstra, ve saluta cu
fragedíme in gratfósulu seu limbagiu anticu.
Ea si-lasa totu, se grabesce, te primesce intocma
cum ar fi facutu o fiica, o sora cu iubitul
seu frate la reintornarea lui. Alérge la fantana si
dupa datinele cele vechi ti-dâ apa ne'nceputa, apa
neatinsa de mana omenésca. Dupa ce ti-ai spe-
latu manile, ti-dâ pentru stersu o panzatura
brilianta cu fire de auru, care a facutu pentru
cununi'a sa, ca s'o daruiésca aceluia, pe care iu-
biá. Ea-ti ofere totu ce are, laptele celu mai
bunu, fructele pastrate fiului seu pe candu va
vení. Strainulu este mai multu pentru dins'a,
elu este tramisulu lui Domnedieu.

— Ah, déca barbatulu meu ar fi fostu ací,
elu ar vení cu Dta pana sê esíti in drumu; elu
ar fi conducatoriulu Dtale. Dar e tare departe,
la munte. — Pentru ce asié departe? O, dom-
nule, eu n'asiu mai fi spusu. Proprietariulu e atátu
de aspru; noi nu potemu platí, déca nu manâmu
vitele sê pasca departe, între stanci, pe locurile
nestapanite. Si pe langa aceea au venitu cosacii
si ne-au rapitu fênu: sirman'a vaca tóta iérn'a
a traitu cu scórtia de pe arbori. Boii ni-i au
ucisu, ca sê lucrâmu, a trebuitu sê tragemu noi
in loculu loru. “ Pré dorerósa istoria, de atâte ori
repetíta! Fatalitate apasatória! Stapanulu s'a
potutu schimbá, dar miseri'a nici odata. Alta-
data turme nenumerate de milióne de oi, de boi,
treceau Dunarea ca tribut. Astadi ele remanu
in tíera, dar numai pentru stapanu. Ce a casti-
gatu tieranulu? Ordinea a intratu in adminis-
tratiune, fisculu a numeratu mai multu, a storsu
mai tare pe muncitoriu. Astfeliu este teribil'a
barbaria, cu care s'a tratatu atátu de indelun-
gatu poporulu celu mai rabdatoriu din lume.
Ómeni de tóta natiunea, de fiacare opiniune, ce-
titi frumós'a si nobil'a proclamatiune a revolu-
tiunei din Romani'a la 1848; vedeti moderatiunea
cea de necreditu, clementi'a de câte-ori a datu
proba, respectulu si crutiarea ce a padítu pentru
toti: ochii vostri, suntemu siguri, nu voru ajunge
pana in capetu si se voru intunecá de lacrime.

*) Se vede, că literatii cu cari au vorbitu celeb-
rulu scriitoriu au trebuitu sê fia din cei mai alesi ai
nostri; pentru că dorere! de altufeliu ar fi aflu de si-
guru diferintia. Mai multi amici din Romani'a libera,
cari au caletoritu prin Transilvani'a si Banatu, mi-spu-
neau, că au adusu suvenirile cele mai placute. Singur'a
impresiune neplacuta, mi-dicea unu amicu in vér'a tre-
cuta, mi-a facutu impregiurarea, că invetiatiu vorbescu
mai reu romanesc decátu poporulu, care nu se distinge
nimicu in vorba de celu din Munteni'a si Moldov'a,
afara de nescari provincialismi.

SALONU.

CONVERSARE CU CETITÓRIELE.

— Turinu 12 septemvre. —

(Femei'a. — Calumnia si injustitia facuta femeiei. — Lord Byron despre femei. — Arm'a cea mai potinte a femeiei. — Teologii chinesi si femei'a. — Fericirea ori nefericirea casatoriei nu e decât o cestiune de diumetate nuca. — Caten'a amorului. — Hotia in Itali'a.)

Femei'a — in toti timpii — fu calumniata. I se atribuirea tóte relele calitátii: invidi'a, neconstantia, furorea simtiemintelor, prefacerea; — i s'au denegatu pana si schintéu'a amicitiei si puritatea amorului. Ómeni oscuri si celebri, filosofi si chiar femei repetíra adeseori aceste cuvinte nedemne: „despretiuiti femei'a!“ Femei'a e sclav'a omului; ea se sacrifica placerilor lui ca o viptima Ddieului placerii. Déca resiste dorintelor noastre i reprobámu virtutea, déca cede i imputámu debeléti'a, déca nu mai posede atractiuni pentru noi, o parasimu, o alungámu. Asta creatura neferice, misterioasa, debila si potinta, plina de frumsetie si gratie, chiar si adi e argumentu de satira si dispretiu.

Dar óre cine ni-a nascutu, o barbati? Cine ni-a laptatu si crescutu cu lacrimi si sacrificia multe? Cine ne consola in dorerile noastre? Cine inlatura spinii ce cresc in calea vietiei noastre? Cine ne sustiene in infirmitátile noastre? Cine sterge sudóra fruntilor noastre? Cine ingrigesce cas'a, copíi? Cine ne indulcesce viétia, si cine ne schimba lumea in paradisu? Cine plange pe mormintele noastre? O barbati! e *femei'a* pe carea voi o dejositi si despretiuiti! Crestinetatea a inaltiatu o *femeia* mai pre susu de santi si angeri; in evulu mediu cavalerismulu fu infrumsetiatu prin cultulu amorului. Tendintiele generóse ale omenimei aperara femei'a, societatea moderna incepú a despretiui pre inimicii femeiloru. Lord Byron — acelu teribilu ingeniu — astfelu se esprimase despre femei: „iubescu secsulu frumosu, si uneori asi sustiené bucurosu dorinti'a acelu tiranu, care dorise ca genulu omenescu sê n'aiba decâtu unu capu pentru cá sê-lu póta taiá dintr'o data. Dorinti'a mea e asié de vasta, dar nu asié de cruda. Din contra e fórté frageda. Adeseori am doritu ca „intregu secsulu gentilu“ sê n'aiba decâtu o *gura de rose*, pentru ca sê potu sarutá intr'una tóte femeile de la media-nópte pana la media-di.“ Pentru femeia nu e decâtu o singura cale de salvare „*educatiunea si instructiunea*.“ Aceste sunt arm'a cea mai putinte in contra atacurilor secsulu fórté. O femeia care n'are alta arma, decâtu frumseti'a fisica, va cadé victima orgoliosulu omu; o femeia educata si instruita va domni.

Teologii chinesi esplica intr'unu modu originalu creatiunea si destinat'a femeiei si a barbatului. Intru inceputu — dîcu ei — Ddieu a creatu pe femeia si pe barbatu in forma de *nuca*. Apoi dîse angeriloru: „desfaceti aceste nuce in diumetáti, si le aruncati pre pamentu.“ Angerii ascultara. Diumetátile de nuci cadiura din ceriu ca o ploie cu grindina. In caderea loru Ddieu le schimbà in ómeni si femei. „Pentru ce acést'a despartire? intrebara cherubimii si serafimii. — „Pentru fericirea genulu omenescu, respunse creatorulu. Déca s'ar fi nascutu uniti, curendu li s'ar fi uritu. Pacea e veninu pentru amoru. Despartíti fiindu, barbatulu va cercá scump'a sa diumetate de nuca — femei'a; acést'a

va cercá pe barbatu. Astfelu se va face si consolidá matrimoniu si amoru.“

De la Adamu si pana astadi barbatii cerca — unii in ruptulu capului — scumpele lor diumetáti de nuca cu cari fura uniti in ceriu. Déca se intalnescu dóue diumetáti, cari se unescu bine, viétia e unu paradisu; déca nu se unescu perfectaminte, dar au multe puncte de contactu, viétia trece intre certe, intre lupta si pace; déca in fine nu au nici unu punctu de contactu, viétia e infernu. Éta caten'a amorului: A iubescu pe B., C. iubescu pe D. E. pe F. s. a. = viétia fericita. Dar candu A. iubescu pe D., B. iubescu pe G. s. a. = viétia de infernu. Frumseti'a, educatiunea, zestrea nu au nici o influentia a supra animelor — dîcu acei teologi, — totulu e cestiune de seminuca. Fericitu acelu ce afla adeverat'a sa diumetate, — vai! aceluia ce prinde diumetatea destinata pentru altulu! Io m'asiu inchiná a ceea ori aceluia ce ar inventá unu magnetu, ori unu metodu prin care se potemu probá si recunósce pre adeveratele noastre diumetáti.

Unu cantecu numesce Itali'a „*tiér'a clasica a cantului, floriloru si hotiloru*.“ Ací hoti'a e organizata cu multa arte. Nu ve voiu vorbí despre hotii de salonu, nici despre cei cu portafolie, ci despre alte trei specie de hoti. Hotii mici, asié numiti „*cavaleri de industria*“ se afla pretutindeni. „Hotii-asasini“ traiescu mai alesu in cetáti. „Hotii-briganti“ intrunuti in bande traiescu in sinulu codriloru. Loculu lor de predilectiune e Romagna (tienutulu Romei), Calabri'a, Napoli. In Turinu petrecu primele dóue specie. Eu iubescu aventurile, sum aplecatu spre romanticismu. Astfelu doriám sê am cutare aventura cu acesti favoriti a lui Mercuriu Dorinti'a-mi se impliní. Intr'una din serile lui augustu me preambul singuru in aleiulu pietiei de arme. Erau 9½ óre. Unu june se apropia de mine cerendu-mi elemosina: „per amor di Dio, datemi qualche cosa!“ — I am datu 2 soldi (4 cr) si m'am departatu. — „Ce felu? cutezi a-mi da numai doi soldi? me apostrofá cersitoriulu. Lu-priví. Cersitoriulu cautà in juru de sine. Eram singuri. Puse man'a la brâu, si scóse unu cutítu italianu. L'am intelesu. Candu man'a lui vibrá in aeru, eu facui o saritura la drépt'a. Cutítulu destinatu pentru pieptulu meu se implántà in castanulu din apropiere. Érá tempulu ca sê me folosescu de arma, cá-ci unu altu misielu, care pana acum stete ascunsu, se apropiá. Am scos revolverulu — ce-lu am pururea cu mine. La vederea astei arme cersitoriulu meu fugi. Cutítulu lu conservu ca o suveniru.

Mi-continuai preambularea pana in gradin'a publica de pe malurile Eridanului. Erau 10. óre trecute. Pe unu scaunu siedeau doi barbati, in óre-care departare se preambulá o femeia. Avea o statura atletica, mersu maiestaticu, portá o rochia de matasa si o catena auria lucia in jurulu taliei. Candu fui dreptulu ei, se apropiá de mine si-mi surise. O crediui o „generósa“ — asié numescu italianii paserile nopturne, — deci mi-urmai calea. In urm'a mea vini marchesulu Fantini, pe care surisulu acelu monstru l'a rapitu, cá-ci i vedui preumblandu-se impreuna. Ce au urmatu nu sciú. Destulu cá deminétia marchesulu fu aflatu mortu. Orologiulu si banii i lipsiau. Dupa cinci díle politiei i-a succesu a prinde pe femeia. Ea érá insocita de doi barbati. Ea

amagiá junii la sine, apoi aliatii ei, i asasiná. Éca monstri umani! Acum sunt arestati toti trei.

I. C. Dragescu.

Curierulu modei.

Pest'a 15 septemvre. La intrebarea ce ni pune una dintre onorab. nóstre cetitórie, cá: „mai pórtá-se inca óre camesiutiele inalte de mollu albu?“ ni luámu voia a respunde in asta rubrica, sperandu, cá vomu face unu serviciu si celorlalte cetitórie ale nóstre.

Intrebarea nu e asié simpla, precum ni se pare in momentul primu (are o colóre de totu politica, in care trebuie sê dai dreptu si la unulu si la altulu!) Asié dara camescutiele de mollu albu inca si acum sunt in moda, si char pentru ast'a nu se potu bucurá de o poporalitate mai mare. Deja nu sunt neincungiuratu de trebuintia si cu ast'a li-am apusu sentinti'a de mórte, ele nu ni mai trebuiescu. Câte odata inca se potu intrebuintiá, dar scimu, cá vestmintele de véra acum sunt provédute ca spacelu taiatu si asié camesiele inalte de mollu nu mai au valóre. — Cu tóte aceste camesile mentionate totu se potu portá — cu ceva modificare si anume: peste camesile de mollu albu se pórtá brane ce se facu din tafote colorate, din dreptu cu buchetu din asemenea materia. Astfelu de brane si camesi se pórtá mai alesu la serate, in societáti private si a rare ori prin concerte.

Ornamintele mai placute adi sunt medailionele si cruciutiele, éra de unu timpu incóce jóca mare rola margelele mari in trei síre, ce se facu din achatu, cristalu, lapis lazuli, malechit séu si din Carneolu albu. — Ornamintele de grumadi acum se pórtá pe pieptu; medailionele mai alesu din auru adi sunt multu portate si din dí in dí devinu totu mai mari. Pretiulu medailioneloru din auru si smalta venata se urca la diece pana la siese-spre-diece fl., éra cele de auru dóue-diece pana la cinci-diece, unele si pana la o suta de florini. Aceste din urma sunt fórté frumóse.

Paris 13 septemvre. Vestmintele cele mai moderne se potu vedé pe promenade. Damele modei se presinta prin concerte si teatre in vestminte de metasa grea séu in vestminte din materia de chambery-gaze cu códa lunga. Peste spacelulu taiatu se pórtá paletóne cósute cu fire de auru, ce sunt fórté frumosu lucrate — dar si scumpe. Damele in astu-felu de paletóne sémena multu cu persónele ce jóca rola pe scena si cari sunt imbracate in costume dupa gustulu si mod'a din vechime. Palariile sunt atátu de micutie, incátu abié se potu deosebí de palarii séu buchete. In facerea vestminteloru nu este nici o stramutete.

Damele de moda si cari petrecu la scaldi in tóta diu'a au trebuintia câte de trei vestminte. Vestmintulu primu se pórtá la preambularea de deminétia, ce sunt multu scumpe. Aceste vestminte de multe ori se croiescu ca cele asié numite Watteau si Princese, se facu din materiile colorate de Popeline, Sultan, Foulard, Japonais si piqué albu infrumsetiate cu ruche-uri de metasa séu atlasu coloratu. Déca aceste vestminte se decoréza cu umfleture si incretiele vênete, lila séu negre, sunt de minune frumóse.

La preambularea de dupa amédi se potu vedé vestminte croite mai scurtu, de colórea ceriului si din materiile Alegerienne albu si cu tunice de gaze. Vestmin-

tele asié numite Bareges séu Jaconet nu se mai pórtá.

Sér'a la optu óre apoi vine rondulu la vestmintele cele lucurióse de metasa si atlasu si cu códe lungé.

CE E NOU?

† Cu o scire dorerósa incepemu astadi impartesírele nóstre din rubric'a acést'a. Diuariulu „Albin'a“ a primitu insciintiarea de la Iasi, cá

Damascenu Boginca,

fastu jure-consultu in Moldov'a, profes. de dreptu si apoi ministru de justitia, fiulu Banatului si fal'a natiunii intregi, celebrulu autoriu alu opului „Anticitátile romane“, — dupa o viétia de 69 de ani a repausatu in 20 augustu, si s'a immormentatu la biserica Barnosci. Fia-i tierin'a usióra si memori'a binecuventata!

* * (*Atragemu atentiunea on. nostri cetitori*) a supra numerulu venitoriu alu foi nóstre. Acelu numeru va fi sacratu memoriei marelui nostru cronicariu Mironu Costinu, carele — precum díse celebrulu nostru istoricu repausatu N. Balcescu — „este vestitu atátu prin istori'a Moldovei ce ni-a lasatu, cátu si prin tragic'a lui mórte.“ Mórtea lui Mironu Costinu — precum scimu — a fostu silnica. Din ordinulu lui voda Cantemiru „lu-smulsera din bratiile familiei sale, si ducandulu in tégu in Romanu, lu-ingenunchiara si i taiara capulu.“ Cugetámu dara a implini o sacra detorintia, renoindu memori'a acestui vechiu barbatu de litere si martiru natiunalu.

* * (*Fondarea unui teatru natiunalu*) de dincóce de Carpati este acuma sujetulu principalu, de care se ocupa toti corespundintii si colaborarii nostri. Nu trece nici o dí, in care sê nu primimu manifestári de complacere si salutári pentru ide'a propusa. Ne simtímu fericiți, cá apelulu nostru a avutu unu resunetu atátu de caldurosu la publiculu romanescu. Basati pe opiniunea publica manifesta in scrisorile primite din tóte partile, noi nu vomu incetá a intrebuintiá tóte ocasiunile pentru a lucrá la realisarea acestei dorintie generale.

* * (*Academ'a sciintifou romana*) in fine este completa. In 4 septemvre se tienù prim'a siedintia plenaria. Resultatulu lucrárilor de pan' acuma se resume in urmatóriele: in conferintie s'a votatu unu proieptu de regulamentu pentru lucrarea dictionariului limbei romane. Conformu acestui regulamentu se va instituí o comisiune de trei membrii actuali ai societátii, menita a compune dictionariulu. Acést'a comisiune va resiedé in Bucuresci, si in fia-care luna va avé sê publice celu pucinu dóue cóle, ca astfelu cu inceputulu fia-carei sesiuni anuale sê póta presintá societátii celu pucinu 24 de cóle tiparite. Dictionariulu intregu va contiené vr'o 100 de cóle, prin urmare va poté iesi in restimpu de 4—5 ani. Oplu se va tipari pe spesele societátii in 4000 mii de esemplarie, dintre cari 300 intercalate cu hartia alba. Aceste se voru impartí între membrii societátii si alti

literati, cari toti voru fi poftiti a vini cu concursulu loru spiritualu intru ajutoriulu comisiunii. Apoi dictiunariulu terminatu se va revedé si completá, pana ce cu timpulu se va ajunge a avé unu dictiunariu completu, care sê se póta numí dictiunariulu academiei. Se mai alese si o comisiune de trei membrii pentru stabilirea unei ortografii, de care sê se servésca societatea academica in publicatiunile sale.

* * * (*Innaltímea Sa Carolu I.*) a plecatu in straine-tate. Trecandu pe langa Serbi'a, fu salutat in numele regentiei de câtra ministrulu de resbelu, — la Pest'a, erá sê fia salutat in numele guvernului prin ministrulu Eötvös, inse din cauza, câ In. Sa caletori incognito, nu i se facú nici o primire oficiala. Innaltímea sa sosi la Vien'a in 10 sept. dupa miédia-di, si in alta dí la 12 óre fu primitu de Maj. Sa imperatulu, si totu in acea dí se dede in onórea sa la curte unu prandiu splendidu, la care participara mai multe notabilitáti politice si militare. La 14 sept. In. Sa, decoratu cu crucea mare a ordului Leopoldu, plecá spre Elveti'a. La finea lunei curinte are sê sosésca la Parisu.

* * * (*Unu apelu curiosu.*) La Bucuresci s'a instituit unu comitetu pentru redicarea unui monumentu in onórea lui Guttenberg. Acestu comitetu ni-a tramisú si nóue apelulu seu in cestiunea amintita; noi inse nu voimu sê profanámu simtiulu natiunálu alu on. nostru publicu cetitoriu, pentru aceea nu-i dederamu locu in fói'a acést'a, si suntemu convinsi, câ — precum noi, asié — toti romanii adevérati, carii tienu la demnitatea loru natiunála, voru respinge cu indignatiune acestu apelu. Ce voru acesti ómeni cu monstruosulu loru planu? Voru ei sê insulte memori'a marilor nostri eroi, carii n'au inca nici unu monumentu? Voru ei sê comita unu atentatu in contra demnitátií nóstre natiunála, aredicandu primulu monumentu in capital'a Romaniei — in onórea unui némtiu? Voru ei a se demite la unu sacrilegiu, profanandu simtiemintele nóstre cele mai sacre? . . . Man'a nóstra tremura de indignatiune, si anim'a ni sangerá, câ-ci in fruntea acestui comitetu vedemu pe „parintele literaturéi romane“, pe celebrulu nostru Eliade. Ne oprimu dara, si i dícemu si noi cu „Traianu“: „Sê-ti redicámu unu monumentu tie, sublimule cantaretiu alu „Mihaidei“, dar nu svabiloru si burcusiloru!“

* * * (*La gimnasiulu din Bradu,*) in comitatulu Zarándului prelegerile se voru incepe la 30 septemvre. Dorimu o multíme de studenti acestui nouu gimnasiu romanescu, ca sê póta aduce natiunii nóstre câtu mai multu folosu.

* * * (*De la Timisiór'a*) primiramu urmatóri'a in-sciintiáre: Eri in 13 septemvre, la 10 óre înainte de miédia-di, s'a tienu adunarea generala a Alumneului natiunálu in localitátile parintelui protopopu Dregheciu, asistandu unu publicu destulu de numerosu, adunatu din tóte partile. Siedinti'a durá pana la 1 óra. Sér'a se tienu reuniune splendida la otelulu „Tigru“, in suburbiulu Fabricu. Sal'a erá pré mica pentru numerosii ascultatori. La 8 óre se 'ncepú pies'a teatrala „Nunt'a tieranesca.“ Junii diletanti au desvoltatu o desteritate si istetíme supriindiatória. Gingasiele domnisióre de pe scena, imbracate in costume tieranesce, faceau o impresiune fórte placuta, — si joculu loru naturalu de multe ori secerá aplause frenetice. Dupa finitul representatiunii se 'ncepú balulu cu „Ardelén'a“, si tienu pana deminéti'a.

* * * (*Galanteria la una parte!*) Asié striga cine-va in „Archivu“, vorbindu despre temeritatea dlui V. Ale-

sandri, câ a cutediatu a se amestecá in — curatírea limbei romane. — si-apoi dupa acést'a exclamatiune la fine i díce: „Latinii aveau unu proverbíu vechiu: Sutor, ne ultra crepidam! Va sê dica, poetulu remana poetu; si sê nu crédia, câ déca a scrisu vre una data una vodevila burlesca, numai decátu e si unu Homeru, Dante, Voltaire etc.“ E bine, unu individu, carele póte sê scria cu atât'a cinismu despre celu mai mare poetu alu nostru, acel'a séu nu e capabilu a se aredicá la innaltímea acestuia, spre a-lu poté intielege, — séu e atâtu de ignorantu, incátu nu scie, câ acést'a a scrisu nu numai câte una vodevila burlesca, — séu déca scie ce figura gigantica e in literatur'a romana V. Alesandri, de siguru n'a cetitu inca „Portarea de buna cuviintia“ a dlui — Cipariu

* * * (*Monumentulu lui Ionu Buteanu*) s'a ridicatu in 10 sept. la comun'a Gur'a-hontiu cu multa pompa, asistandu unu publicu numerosu. Solenitatea se incepú la 11 óre cu 50 de salve. Unulu dintre eroii din 1848, parintele protopopu Simeonu Balintu celebrá, dlu E. Stanescu tienu o cuventare, dlu Badescu declamá poesi'a sa ocaziunála, in urmá vorbí parintele N. Butariu. Solenitatea se incheiá la 1 óra, cu 80 de salve. Eroulu muntiloru in 1848, marele nostru Avramu Iancu asis-dere vení, si la prandiu inchiná pocalulu seu intru memori'a lui Ionu Buteanu.

* * * (*Hymen.*) Stim. nostru colaboratoriu, dlu Titu Budu, teolog. absolutu de Ghierl'a va serbá cununi'a sa cu frumós'a domnisiór'a Cecili'a Sabo in Ghierti'a mica la 23 septemvre. Li dorimu fericire!

* * * (*Norocu si bani.*) Unu economu romanu din comitatulu Aradului a castigatu la o loteria óre-care 50,000 fl. Numele economului e Pecurariu, si — precum ni se scríe — e jude peste campu.

* * * (*Necrologu.*) Mircea Giucu din Tiefanulu micu, cantaretiuulu natiunálu, a carui portretu si biografia a esútu in nr. 41 din 1866 alu fóií nóstre, a repausatu la 21 iuliu, in etate de 82 de ani. Fíia-i tierin'a usióra!

Literatura si arte.

* * * (*Programa gimnasiála.*) Primiramu: „A nóua programa a gimnasiulu mare romanescu din Brasiovu, de religiunea ort. orientála“, redactata de Davidu Almasianu, locutiitoriuulu directoriului. Brosiur'a acést'a contine unu interesantu studiu despre metru in poesíile lirice ale lui Horatiu, de profesorulu Lengeru, — si in urma date statistice de scóla. Din aceste vedemu, câ in anulu scolasticu decursu la acestu gimnasiu s'au in-scrisú 259 de teneri, toti romani, dintre cari 32 au venit de dincolo de Carpati. Anulu scolasticu vítoriu incepe cu 1 septemvre.

* * * (*„Clopotulu“ lui Schiller romanescu.*) De la Bucuresci primiramu o brosiura interesanta, carea contine „Clopotulu“, acést'a renumita poema a lui Schiller, tradusa in limb'a romana de dr. Adolfu Stern. Amu cetitu cu multa atentiune acést'a traducere, si amu gasitu intr'insa o limba destulu de corecta, si o versificatiune usióra, — ceea ce ne indémna sê salutámu cu placere incercarea dlui traducatoriu. Critic'a mai speciala o res-servámu pentru unulu dintre onorabili nostri colaboratori.

* * * (*Brosiura política.*) In curendu va esú sub tipariu o nóua opera a dlui D. Bolintineanu, intitulata: „Romani'a róba la austro-magiari?“ Titlulu brosiurei ni promite o lectura interesanta.

* * * (Totu de acestu autoriu) s'a mai pus sub tîpariu o alta brosiura interesanta, intitulata: „Nepasarea de religiune, de patria si de dreptate la romanii.“

Din strainetate.

△ (Moliere si soci'a sa.) La o serata literaria din Paris, unu disertante intre altele a dîsu: „Scimu cã Moliere nu a fostu binecuvantu cu atare socia buna. Intielegemu aice pe a dõu'a socia a lui, carea in totu minutulu i amariã vieti'a. Odata soci'a lui se facu pia si i spunea, cãtu de insufletitu si intieptiesce a predicatu abatele B., cãtu de patrundietorie fura cuvintele lui, prin cari spuse, cã „vomu inviã si ne vomu veded in alta lume.“ Moliere ascultã cu linisce cuvintele sociei sale, apoi dîse: „Ferice de abatele B., cã-ci elu nu are socia.“ . . .

△ (Procesu pentru unu buchetu.) La unu teatru de Parisu dîlele trecute s'a intemplantu unu ce curiosu. Se jocã chiar pies'a „V. Tell“, si pentru cã se jocã pentru ultim'a-õra, teatru lu a fostu indesuitu mai multu ca alta data. Intre cei multi spectatori erã si unu turcu, care s'a insufletitu multu de „domnediesc'a“ vöce a dõmnei de Cravalhõ. Turculu insufletitu, si-a propusu a onorã pe renumit'a artista prin o multime de buchete si cununi, pentru aceea a cumperatu cãte buchete i s'au adusu. Asteptã o trilla mai insemnata, ca atunci sê arunce cununile. Inse din logi'a lui pana la scena erã o departare marisõra si asié erã mai multu imposibilu de a aruncã buchetele pana acolo. Insuffletirea inse nu considera nimicu! Turculu si-a reculesu tôte poterile si a aruncatu buchetele cãtra artista. Dar buchetele nu ascultara, nu mersera pana la locul doritu, ci care in cotro. Intre buchete a fostu unulu extraordinariu mare, care in sborulu seu a aimeritu chiaru in capulu unui flautistu din orsiestru, carele capetã o lovitura cãtu de buna (adeca rea); flaut'a i-a saritu din gura, era dinsulu cadiu la pamentu. In diu'a urmatõria turculu fu citatu la tribunalu si acusatu pentru lovitur'a din teatru.

△ (Garibaldi.) Intre cei prinși pentru miscãri revolutiunare se afla si ginerele lui Garibaldi, Canzio. Generalulu de la Caprera a pretinsu, ca ginerele seu sê fia eliberatu pe responsabilitatea sa, inse pretensiunea lui nu s'a luatu in consideratiune. Acuma Garibaldi si a propusu, si a amenintiatu pe cei din Sien'a, cã dõca nu lu voru eliberã, va merge elu acolo, si lu-va eliberã elu. In Florenti'a s'a latitu faim'a, cã Garibaldi a si ajunsu la Sien'a.

△ (Amoru adevratu.) In seclulu presinte amorulu adevratu e mare raritate. Asié e! Petitoriulu s'a lasatu de frumõs'a datina de a intrebã, cã este „iubitu“ si a marturisi cã „iubesc;“ — adic prim'a intrebare e, cãta zestre are? — de amoru nici nu amintescu. In daru, asié e spiritulu timpulu! . . . Ni luãmu voia, ca cu acest'a ocaziune sê enarãmu o intemplantu adevrata ce decurse numai dîlele trecute la Parisu. — Domnisiõr'a B—s de cãti-va ani petrece la Paris, ca spelatõria intr'unu institutu de cosutu, sub ingrigirea unei rudenia a mumei sale. Amblandu inõce si incolo prin stradele Parisului, dsiõr'a B—s mai de multe ori a convenitu cu unu june cu numele Henricu, alu carui esterioru placutu in scurtu a farmecatu anim'a frageda si inocinta a ei. Dupa ce facura cunoscentia — ce de sine se intielege, cã e trebuitu sê urmeze — Henricu a fostu atãtu de ticalosu, incãtu se laudã cu banii sei multi inocintei

copile. Inse asta-data nu si-a ajunsu infernalulu planu. Dsiõr'a B—s carea a crescutu la o casa nobila si iubindu cu unu adevratu amoru, nu doriã auri. Ea resp-latã amorulu cu amoru. Avutulu Henricu in scurtu a luatu o alta cariera; de aci nainte elu s'a portatu de totu amicabile cu dsiõr'a B—s; n'a trecut dõue luni si ei traiau intr'o relatiune strinsa. Amorul lor a fostu completu si nu a fostu conturbatu de nimene. — Dar nu este flacara care sê nu se potolõsca cu timpu (afara de a amorulu adevratu) si asié nu e mirare dõca si anim'a lui Henricu batea mai stimperatu decãtu mai nainte. Visitele lui din di in di devenira mai rare, pana ce in fine spuse francu, cã nu va mai veni mai multu. Trist'a domnisiõra B—s nu a aflatu cuvinte, cu cari sê si esprime pararea de reu si dorerea sa, ci tacea ca unu mormentu pana ce Henricu s'a de-tatu. — Dîlele trecute inse copil'a se duse in persõna la Henricu cu scopu sê lu-induplece spre a-si schimbã proposulu si sê i spuna cãtu lu-iubesc de multu. Sincerele ei rogamin-te tôte fura in daru. Atunci amorõs'a cu anima franta si cu ochii plini de lacrimi se duse a casa si i scrisu urmetõri'a epistola: Iubite amice! Nu, asié nu potu traí. Tu mi-ai refusat amorulu teu! Nu dai crediementu juramintelor mele. Vieti'a pentru mine deja e unu iadu. — Candu vei primi aceste sire: eu nu voiu mai fi, si ultimulu meu suspinu pe tiermurile Seinei lu-voiu tramite la tine s. c. l. — Ea in persõna a predatu epistol'a portariulu din cas'a unde siedeã Henricu. Henricu dupa ce a cititu epistol'a, desperatu a alergatu dupa unu birjariu. — Candu a ajunsu la „pont des arts“, vediu o multime de õmeni privindu spre valurile Seinei. Chiar in acelu momentu scoteau din apa o fõta frumõsa, ce voi a se sinucide. Acest'a fõta a fostu dsiõra B—s, carea de locu fu dusa la statiunea de politia. Ací dlu M. comisariu de politia a facutu tôte, ca fõta sê revia la vietiã. A si reesitu, dar ea nu s'a imbucuratu, oi si-a esprimatu pararea de reu, cã n'o lasara in valuri si a dîsu, cã nu va incetã a incercã era a se sinucide. La 6 c. l. o dusera la spitalu, unde dupa o pauza si ingrigire mai buna a datu semne de a se restaurã cãtu mai curendu si a promis, cã de aci nainte nu-si va mai sacrificã vieti'a. — In diu'a urmatõria fu dusa a casa sub ingrigirea rudei sale. — Henricu s'a convinsu indeplinu, cã nu va aflã ingraba asié o anima adevratu iubitõria ca a dsiõrei B—s si intre lacrimile fericirii i-a promis, cã indata ce dsiõr'a B—s se va vindecã, o va luã de socia. — In Paris adi vorbescu multu despre acest'a fõta, cã-ci ea inca e o raritate — o anima adevrata!

△ (Imbracamentulu presiedintelui Grant.) Unu diuaru de New-Yorc scrie urmatõriele: Sermanii domni, cu vestminte mai slabe, de multe ori sunt pré destinsi; cum ei ar fi atari principi, asié i onoreza unii. De multe ori unu atare domnu mergendu pe strada intelnesce cãte unu lucratoriu, care apropiandu-se cu stima cãtra dinsulu i-predã o cerere, era altulu o acusare s. a. Si cine e caus'a la aceste? — va intrebã cine-va. — Presiedintele — va fi respunsulu. — Odata bravulu presiedinte Grant, care nu iubesc capriciele modei, petrecandu intr'unu otelu din Washington, a avutu acelu necasu, cã servitoriulu vedindu-lu asié simplu imbracatu, n'a voitu sê-i deie chilia separata, temendu-se, cã nu va avé de unde sê solvõsca. Se vorbesce, cã odata ar fi mersu pe strada cu nesce meruntusie cumperate pentru soci'a sa, era altadata avendu ceva lucru la unu advocatu, concipistulu necunoscentu-lu, i a dîsu „sê

nu-lu incomodeze.“ Nu odata s'a intemplatu, câ ajungându tardîu la luntre si nefiindu locu fu, constrinsu a remané pana capetá locu. — Tóte aceste distinctiuni elu le primi cu sange rece, si prin aste numai atát'a a facutu, câ adi mai toti domnii cu vestminte mai slabe sunt suspicionati si stimati ca presiedintele Grant. Aceste a ajunsu la cunoscenti'a presiedintelui, la ce si elu a risu. „Totusi e bine, déca omulu se pórtá simplu.“

△ (*Interesanta epistola*) publica unu diariu din Berolinu: „Sambeta sér'a, candu esí la preambulare, óre-cine din vecinii mei din omnibusu, avú atát'a fragedîme si cercá in busunariulu meu si affá acolo unu portofoliu de piele rosia, si cu incuietória galbena. Candu de o parte mi-ceru scusele mele pentru bagatelu-i cuprinsu (4—5 taleri, cá-cu galbenii nu-si pré facu curtenirea prin púta mea, era de alta parte mi-esprimu dorinti'a de a pore éra deveni posesoru acelu portofoliu, speru a nu superá pe respectivulu, déca lu-incunoscentiediu, cá acelu portofoliu mi-este multu pretiosu, pentru câ e suveniru. Nu intardiá dar, on. domnule, a mi-tramite portofoliulu prin posta, sub adres'a H.“

Felurite.

△ (*Femeile franceze si germano.*) Intr'unu diariu din Franci'a cetimu urmatori'a de osebite intre femeile franceze si germane: „Femei'a de la Paris — díce acelu diariu — se imbraca, pana ce cea germana numai se acopera pe sine. Femei'a germana merge, cea de la Paris se misca. Femeile germane sunt séu frumóse séu urite, parisianele tóte sunt de deochiatu; nici sunt pré urite, nici sunt pré frumóse. Privirea femeiei germane, ori te interesedia ori ba, e totu-de-una drépta si esprima virtute, inse ochiulu parisianei e — abisu. Femei'a germana cu unu „da“ séu cu unu „nu“, desléga nodulu gordianu; parisian'a numai chiar aste dóue cuvinte nu le cunósce. Pana candu german'a e in stare a asteptá si diece ani la unu rendez-vous, — din contra parisian'a dupa alu nóuele minutu e neodihnitá. Femei'a de la Paris inainte de tóte e fina, german'a mai multu blanda. German'a se indestulesce déca are numai unu admiratoriu; francesei, i-ar placé a restorná tóta lumea la pitiórele sale si mai bine ar suferi, ca adoratoriulu ei sê nu se uite la dins'a, decátu unu preambulatoriu sê o lase sê tréca fara de a o privi. Parisian'a e artista, german'a: femeia. Urméza dara, câ femeia germana e nascuta sê fia *socia*, pana candu parisian'a ori ce, numai socia nu.

△ (*Déspre femei.*) De unu timpu incóce scrietorii mai renumiti pauséza. Diariiele abié amintescu despre atare opu mai pretiosu. Singurulu opu ce merita atentiune straordinaria e a polonesului Biernzynsky, cu titlulu „La Somatologie de la femme“ séu „invetiamentu despre poterea femeilor.“ Éta câte-va pasage din acelu opu: „Femei'a e unu orologiu de nesipu, care e compusu din dóue retorte: un'a e capulu, alt'a anim'a; déca una e plina, cealalta e góla. Predominarea slabi-ciunii e o insusíre nascuta cu dins'a; cu acést'a arma ea se tortura pe sine in sa-si; déca voiesce, se póte aretá cu multu mai debila, decátu cum este in adeveru; ea din piticu face uriasiu si pe uriasiu lu-desarméza. E frumsétia fara gratia, unghitia fara ademanéla. Amorul nu are decátu numai unu cuventu, si acést'a e „te

iubescu;“ déca díce cá: „te-adoru“, atunci nu mai scie ce vorbesce. Femei'a candu enaréza secretele amorului seu, nici odata nu incepe cu cuventulu: „eu iubescu“, ci díce: „elu me iubesc“ — si de multe ori numai ast'a din urma e adeveratu. . . . Spre a-si demustrá amorulu spaniolulu pedepsesce, italianulu incerca atentatu, englesulu aréta intentiune de sinucidere, francesulu face atare gluma éra polonesulu cu eroismulu seu pretutindene invinge!“

Gácitura de semne

de Elisabet'a Cernetiu.

+ = XaiV'a.

△ aV ± u me | e ± u iV / Δ u ~ * i u X a = a
 ± e ai Xomei — Xa | i Δ oșii, —
 I V ± eș □ i V / u Vumu i V / Δ a V = a = a,
 Δ a - Δ i V = XaiV'a / u șo = u ț i !
 ± î Δ a - o X i Δ i V / e Δ â V u V = XaiV'a
 I Δ i i V / u □ Δ e = i é X ' a mea,
 Eu | o i u V ș u / e Δ a X o m a V / a
 Δ ' a V = a = i é X a e - a mea !

Deslegarea gáciturei de semne din nr. 33.

Porumbitia intristata,
 Eu ca tine sum strainu
 Si intr'o tíera departata
 Tu canti trista eu suspinu.
 Inse tu ai aripióre,
 Poti sê sbori candu veí vré;
 Dar eu gemu in inchisóre
 Dupa dulce tíer'a mea.

Deslegare buna primiramu de la dómnele si domnisiórele Luis'a Murgu n. Balcu, Aureli'a Craciunu, Susan'a Ciple, Anastasi'a Leonovicio, Iulian'a Petri; si de la domnii A. Campianu, Vasiliu Olariu, Paulu Jurma, Georgiu Marcescu, Petru Scipio, Const. Ungureanu, Petru Sporea, Ilie Sporea, Ales. Frumosu si Grigoriu Rosiu.

Post'a Redactiunii.

Turinu. Ne mirámu câ n'ai primitu cartea tramisa. Vomu reclamá la posta. Salutare!

Parisu. Dlui L. Primimu cu placere propunerea. Multiamita pentru cele tramise. Salutare la toti!

Blasiu. Versulu e o bunisióra incercare scolastica, inse publiculu poftesce mai multu.

„Viéti'a.“ Ni se pare pré séca. Scí-vei dta serie si mai poetice decátu acést'a.